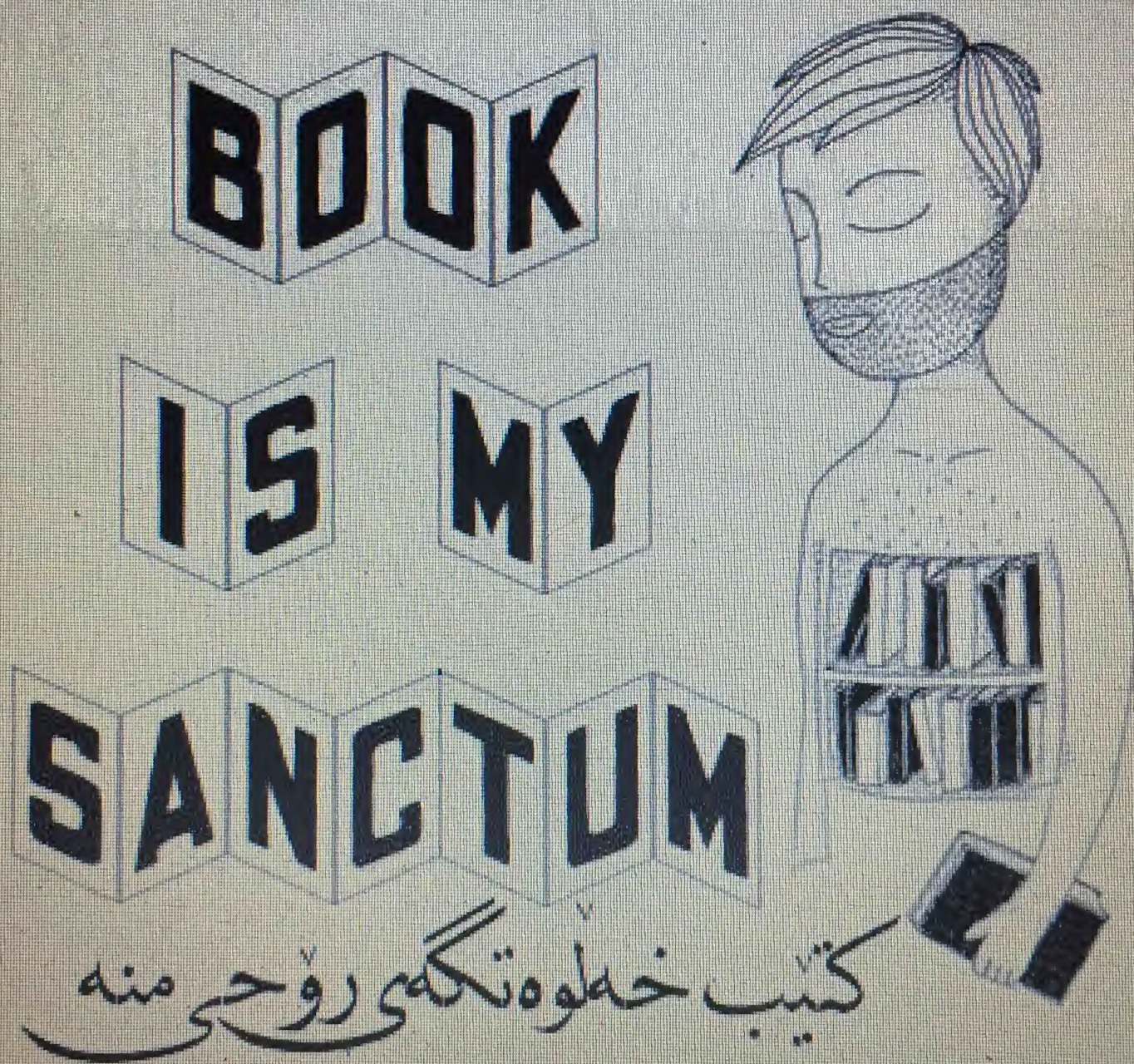

چیرۆك
 ئىسپاتىمەن ئاڭى
 رەتەتە

فەزەلەتە پەرزەنت

facebook.com/Book.Is.My.Sanctum
archive.org/@book_is_my_sanctum

رہنمائی رہمہ زانہ کان

چیدوئی

فہرہاد پیریاں

له بلا وکراوه کانی گروپی هانه ی ئیعلامی (8)

تابلۆکانی ناوموه : رۆدان و تنۆک پیربال

تابلۆ و دیزانی بهرگ : فاروق سامانی

تیهـــــــــــــــــراژ : ۱۵۰۰ دانه

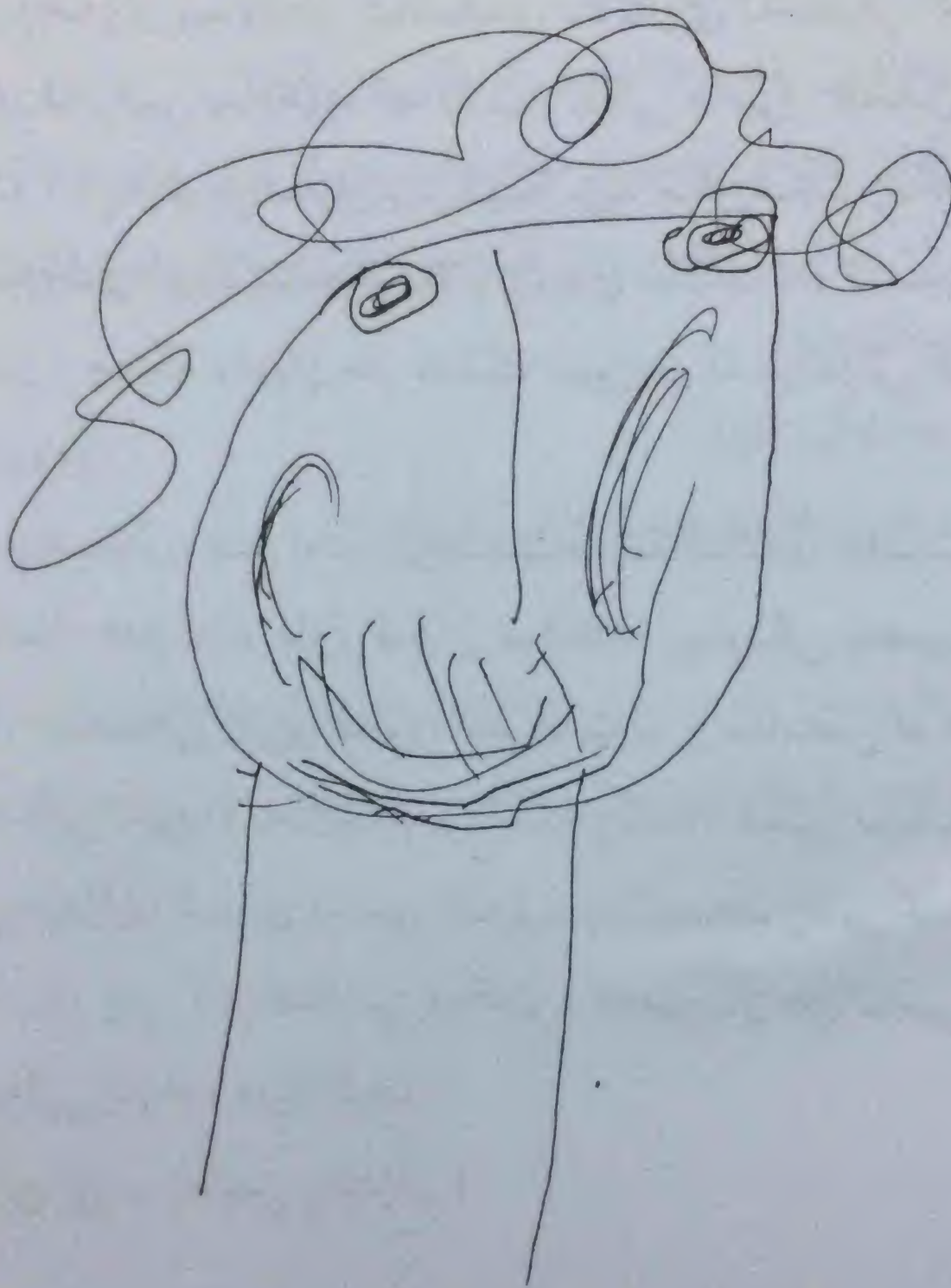
نهم چیرۆکه له ته مموزی ۲۰۰۵ نووسراوه له هه مان مانگدا له هه ولیر و سلیمانی و هه له بجه و
که لار، له مانگی سیپته مبه ریش له رانیه و چوارقورنه خویندراوه ته وه.

ژماره ی سپاردنی به کتیبخانه ی گشتی هه ولیر

۷۰۰ سالی ۲۰۰۵

له گهړه کی تهیراوه، بهرامبهر مزگهوتی حاجی عبدالله، له
کوڼانه کهی ته نیشته همای موختار، پیاوړکی زگورتی دهژیا،
ته مهنی په نجا سالتیک؛ له پولیسخانه کهی پشت گازینوی کورد و
عهرب معاونی پولیس بوو، پتیا دهگوت (رهئیس رهمه زان) .. خوا
به هره ی ئه وهی پی به خشیبوو بتوانی خوی بکاته دوو - سی کهسی
دیکه، واته توانای ئه وهی هه بوو له یه ک کاتدا چند که سیکی دیکه ی
وهک خوی له خویدا دروست بکات و بهر هه لډای دنیا یان بکات.

رەئیس رەمەزان زۆر جار لە مالهە کە ی خۆی دادەنیششت و رەئیس
رەمەزانیکى دیکەى دەناردە سەر ئیش بو پۆلیسخانە کە .. یان هەندى
ئىوارە - کاتى زۆر دژوین دەبوو - بو خۆی دەچوووە حەمامە کەى
تەنیشت مالى خۆبان و رەئیس رەمەزانیکى دیکەى دەناردە بازار
بوئەوہى پلیمزە کەى بو چاک بکاتەوہ و بیتەوہ مال چیشتە کەى بو
گەرم بکاتەوہ؛ لە هەمان کاتدا رەئیس رەمەزانیکى دیکەىشى دەناردە
سەر قەبران بوئەوہى بچى فاتیحە یە ک لە سەر گیانى دایک و باوکى
رەحمەتیی خۆى بخوینى کە «دە یگوت» هەردووکیان پیکەوہ لە کاتى
تاق و توقەکانى گەرەکی سەیداوہ، بە دەستى حەرەس قەومییە
بە عسیەکان شەهید کرابوون؛ لە هەمان کاتیشدا رەئیس رەمەزانى
سیییەمى دەناردە لای جەمال سیوانى پەرەچى بوئەوہى
بەرگە بالیفەکانى مالهەوہى بو بدرویتەوہ و جلوبەرگەکانیشى بو ئوتوو
بکات.

5

رەئیس رەمەزان پیاویکی کەشخە ی بالابەرزى ئەسمەر، قژیکی بەگوریزەى قەترانیى بەردابۆووە کە تا سەر شانی هاتبوو. هەندى کەس دەیانگوت : «رەئیس رەمەزان یەزیدییه بۆیه حکوومەت رێگەى پى دەدات سەر و قژی بهیلێتەو» بەلام زۆر بەى خەلک ئەم قسەیان پى راست نەبوو: چونکە «دەیان جار خەلک دیبویان لە مزگەوتى کویتى، نوێژى کردووە».

رەئیس رەمەزان، هەم لەناو پۆلیسخانە لەگەڵ ئەفسەر و پۆلیسەکاندا، هەم لەناو بازار لەگەڵ خەلکدا، پیاویکی بەهەیبەت و شکۆمەند، سامیکی زۆرى هەبوو. ئەم هەیبەت و سامەش لە هەموو هەولێر دەنگى دابۆووە، بەتایبەتیش لەناو ژناندا. کاتى دەیانگوت: «رەئیس رەمەزان» ئیدی هەموو کەس، بەتایبەت ژنانى گەرەکی (تەیراوە)، زۆر ژنى گەرەکەکانى دیکەش، هەموویان دەیانناسى.. بە زەردەخەنەیهکی ژنانەووە دەیانگوت:

- ها.. ئى.. ئى.. رەئیس رەمەزان !

- پیاوه قژ به گور بزه که!

- معاونی پۆلیس خانه که ی گه ره کی ته پراوه؟

- کچی ئه وه ی هه می شه هۆقه یه ک رۆن له قژی خۆی ده دا..!

- نا، باوه ر نا که م، رۆن له پرچی خۆی نا دا، خۆی قژی جوانه،
ده بر بسکی ته وه.

- پیاویکی قۆزه.

- ویش.. قۆزی چیه، ده لئی گور که.

ئاوها ئیتر، ژن هه بوون خوشیان ده ویست، هه شبوون سلّیان لئی
ده کرده وه: چونکه پیاویکی نامۆ و ناجۆر و - به بیرم دی - که می کیش
ناقۆلا بوو.

من راهاتبووم: هەر کاتیەک باوکم لەناکاو بەسەر سەرمدا
 نوشتابایەتەوه و دەستی بخستایەتە سەر شانم و سەرنجی منی بو هەر
 پیاویەک رابکێشایە؛ ئێتر من پیش ئەوهی باوکم پەنجە بو ئەو پیاوه
 درێژ بکات و بلێ «فەرهاد، کورم، ئەم پیاوه دەبینی..» من یەكسەر
 تێدەگەیشتم کە ئەو پیاوه مندالبازە! بەلام لەگەڵ ئەمەش، بە باوکم
 گوت: «مندالەکانی خەلیفەسەعۆی دراوسێمان پێیان گوتم کە ئەم
 رەئیس رەمەزانه مندالبازە».

باوکم گوتی:

- کورم، گوی بگرە! هەموو ئیوارەیهک ئەم وهختانه، ئەم رەئیس
 رەمەزانه، دێ، لیڤه، لەپیش دەرگای ئەم حەمامه رادەوهستی و پشت
 دەداتە دیواری دوکانی ئەم کریمستی فروشه. ئەگەر بینیت، یان ئەگەر
 نزیکت کەوتەوه و وبستی قسەت لەگەڵ بکا، توخنی نەکەویت.. ها!
 مندالان دەرپێنی. وهلامی نەدەیتەوه! باش!
 وتم: باش، بابە. دەزانم.

من ته نیا کاتی ههراشتر بووم و گه یستمه پۆلی شه شه می سهره تایی
 ئنجا ههستم بهو مه ترسییه گه ورهیه کرد که له ناو دلی دایکم و
 باوکمدا هه بوو له هه مبه ر «ره ئیس ره مه زان». به لام ئه و کاتیش هه ر
 ده مدیت: خه لک، هه ر که سیک به شیوه یه کی جیاواز باسیان ده کرد.
 هه ندی ده یانگوت «می بازه»، هه ندیکی دیکه ده یانگوت «نه وه لا»،
 چونکه زگورتیه و پیاویکی ره به نی فه قیر حال و بیکه سه بۆیه خه لک
 ئه وهنده قسه ی له دوو ده که ن؛ هه شبوون ده یانگوت «جاسو سه ..
 به ئه سل کوردی مازهنده رانه و ره زاشای ئیران بۆ جاسووسی
 ناردوویه تی بۆ ئیره»؛ خه لکی واش هه بوون ده یانگوت «نه خیر،
 وه لییه».

ئه م قسانه هه مووی له لایه ک، به لام ئه مه ش به ته نیا له لایه ک که
 زۆربه ی خه لک له سه ر ئه وه کوک بوون و ده یانزانی که ئه م پیاوه خوا
 به هره ی ئه وه ی پی به خشیوه بتوانی خۆی بکاته دوو - سی که سی تر،

واته توانای ئەوێ هەبوو لە یەک کاتدا لە دوو سێ شوێنی جیاواز
بیت. وایزانم هەر بۆبەش، لەم بارەیهوه، خەڵک سوور بوون
لەسەر ئەوێ که ئەم پیاوه وەلییه! تەنانهت سالیک لەو سالانه وا
بلاو بوویهوه که رهئیس رهههزان له گهرهکی تهیراوهوه، له سهربانی
ماله کهی خۆبانهوه، یه کراست ههلفریوه بۆ هه ج..

- هه موو هه جاجه کانی هه ولتیش له هه ج بینویهوه..

- ئەمه بێ ئەوێ بلیتی فرۆکهی له هیچ شوێنیکیش برییت!

داده به دوو کهیهکی دراوسێمان هه بوو، ئیواران جاره جار دههاته لای
دایکم (قاچیان لی راده کیشا و برنجیان پیکهوه دهبرارد) ههزار
سوێندی دهخوارد و دهیگوت:

- ئەم رهئیس رهههزانه، دیویه: به شهوان دهفری.

ئىواران درەنگ، پيش ئەوھى مەلای مەغرىب بانگ بدا، باوكم و
 مام مەولوودى ماستاوفرۆشى دراوسيمان و پياوانى دىكەى گەرەك
 عادەتيان بوو لەژىر سىبەرى پانوپۆرى دارهەنجىرەكەى بەردەم مالى
 مام مەولوودى ماستاوفرۆش كۆدەبوونەو قسە و باسيان دەکرد.
 ئىوارەيه ك، بەبىرمە، سۆفى شەمسەدين (كە ھەميشە تەسبيحىكى
 درىژى بەدەستەو دەگرت) لەناو مەجلىسەكەو دەستى بو دوور
 راکيشا، گوتى:

- لەم گەرەكى سەيداوھى، مام كەرمىكى زىندروو ھەيه،
 ناسياوئىكى خۆمانە. زۆر جار بە شەوان ھاتوچۆى يەكتر دەكەين. ژنى
 ئەم مام كەرمە زىندرووھى ناسياوم، پرووى ھەر سوور بى خوايە - ئەو
 شەو ھە مالىيان بووين - ھەزار سويندى دەخوارد دەيگوت: «عەسرىكى
 درەنگ بوو، چوومە مالى دادە بەھيجەى ھاوسيمان» دەيگوت «كاتى
 كەوتمە ناو ھەوشەكەيان، چۆلەكە لەسەر دارەكانى ناو باخچە
 جريوھ جريوبان بوو، لەناو باخچەكە دىتم ئەم رەئىس رەمەزانە لەگەل

حاجی حەبیبی میژدی دادە بە هیجە پێکەووە لە ژێر دارەکان پیاسەیان
 دەکرد». گوتی: «منیش کەمێک شەرمم لە خووم کردووە، چمکی
 کراسە کەم لە دەمم گرت و یە کراست تێپەریمە ژوورەووە بۆ لای دادە
 بە هیجە. کاتێ چوومە ژوورەووە، وەیش؛ چ ببینم! دیتم: دادە بە هیجە
 هەتا ناوکان پرووت، هەردوو قاچی لەناو قەدی پەئیس پەمەزان
 ئالاندووە و لە ناوەراستی ژوورە کەدا، هەردووکیان پێکەووە
 هێنکە هێنکیان پێ کەوتوووە.. عەینەن حەلالی یە کتر!». ژنە
 دەیگوت: «خوایە! تازە پێش تەنیا یە ک چرکە پەئیس پەمەزان لەناو
 باخچە کە پیاسە ی لە گەڵ حاجی حەبیبی میژدی دادە بە هیجە دەکرد،
 کەچی لە هەمان کاتدا لە ژوورەووە لە گەڵ ژنە کە ی حاجی حەبیب کە یف
 و سەفایان بوو! هەر لەودیو پەنجەرە ی باخچە کەووە؛ تەنیا پەردە یە ک
 لەنێوان حاجی حەبیب و ژنە کەیدا هەبوو...!». ژنی مام کەرمی
 زبندروو دەیگی پرایەووە دەیگوت: «قیزەم لی نەدا، عاقل بووم هاواریشم
 نەکرد، بە راکردن هەتا لای دەرگای حەوشە کە رانەووە ستام، بەلام کاتێ

خه ریک بووم دەرگای حه وشه کهم له سه ر خوّم داده خسته وه،
ته ماشایه کی ژیر داره کانم کرد، دیتم: ره ئیس ره مه زان، هاو پیاسه ی
حاجی حه بیب، له ژیر داره کانه وه به دزه نیگایه کی ئیبلیسانه وه
موّره یه کی ناشیرینی لی کردم». ژنه ده یگوت: «زه نده قم چوو، اعوذ
بالله، اعوذ بالله دەرگا کهم داخسته وه و رام کرده دهرده وه...»
- استغفرالله..

- ئنجا له هه مووی خوشتتر، ژنی مام که ریمی زبندروو ده یگوت:
«کاتی گه یشتمه وه مالی خوّمان و پرووداوه کهم بو که ریمی میردم
گیرایه وه، که ریم پیی ده گوتم: «کچی ئه وه تو شیت بووی؟!». باوه ری
پی نه ده کردم. که ریم ده یگوت: «من تازه له سه ر ئه م شه قامه ی به رده م
مالی خوّمان ره ئیس ره مه زانم دیوه گه نجی کی نوزده ساله ی له
عاموودیک به ستا بووه و به دار که وتبووه گیانی». ده یگوت: «که ریم
باوه ری پیتم نه ده کرد».

- هه قی بووه باوه ری پی نه کا.

- به لئی.

- یه عنی له یه ک چرکه دا سئ ره ئیس ره مه زان ئیشیان کردووه!

- به لئی، مام که ریم سویندی ده خوارد ده یگوت «له هه مان ئه و ئان و ساته ی ژنه که م دوو ره ئیس ره مه زانی له دوو حاله تی جیا وازدا دیبوو، منیش له شه قامه که ی ئه و به رمانه وه، ره ئیس ره مه زانم بینی دارکاری گه نجیکی ده کرد که له حکوومه ت یاخی ببوو...».

مام مه ولوودی ماستا و فروش، له ناکا و پرووی کرده سوؤفی شه مسه دین، گوتی:

- قورئان، به هه قت به ساحیت، که هیچ سویندیشان له سه رم نیه؛ من خۆم، هه ر خۆم، به هه ر دوو چاوی خۆم بینیم؛ چیتان بو ده گیرمه وه ئاوها بوو:

زستان بوو، باران نم نم ده باری.. ئه م ره ئیس ره مه زانه، هیور هیور، له سه ره خو، دهستی له ناو گیرفانی پالتۆ، خو ی کرد به مائی ئه و ئامینه دندوو ک سوړه ی له مه ر خۆمان. به چاوی خۆم بینیم: چووه ژووره وه.

پاشان که ئاورم دایه وه، دیتم: عهینهن رهئیس ره مه زان (که پیش یهک
چرکه خۆم بینیم چووه ژووهره) دیتم له هه مان کاتدا، له لای
دهسته راستمه وه، له گهڵ رهحمانه پووتی میتردی ئامینه دندووک سۆر،
پیکه وه له بهر ده رگای مائی رهحمانه پووت پیاسه یان ده کرد.

- بارانیش نم نم ده باری...

مام مه ولوودی ماستا و فروش، زاره ترهک، ده تگوت هه ر ئیستا
پوودا وه که به چاوی خۆی ده بینن، ده می که فی کرد بوو:

- من له کاتی که دا خه ریک بووم غاربدهم بچم به مام رهحمانی میتردی
بلیتم: «رهحمانه پووت، هه ی هه ش به سه ر، برۆ بزانه رهئیس ره مه زان
چی لیتان ده وی که ئاوها خۆی کرد به ماله که تاندا»؛ که چی دیتم مام
رهحمانی به سته زمان وا له گهڵ خودی رهئیس ره مه زان پیکه وه
له بهر ده رکی مائی خۆیان پیاسه ده که ن!

- بارانیش نم نم ده باری...

باو کم پرسی:

- دهی، جه ماعت، ئەمه مانای چیه؟

مام مه غیدی باخچه وان، که پیاویکی ره شتالهی چاو قاوهیی
تیکسمر او بوو (دوو جار ان به گوپاله کهی دهستی له منی دابوو؛ جاری
یه کهم: له سه ره وهی من گوجیلهم بردبووه ماله کهی ئەوان بوئه وهی
له گهل یاسوی کوری پیکه وه گه مان بکهین، جاری دووهمیش
له سه ره وهی من پرته قالم له باخچه کهی مالیان لی کردبووه)
ته ماشای سهری نووکی گوپاله کهیم ده کرد، به عهرده زیخاوییه کهی
پیش خویدا دههینا، گوتی:

- مانای وایه که رهئیس ره مه زان به راستی رهئیس ره مه زانیکی
دی کهی هه بووه و ناردوو یه تیه لای میردی ئامینه دندووک سوور، بو
خویشی ئیتر چۆته ویزهی ژنه کهی.

سوofi شه مسه دین، ته سبیحه درپژه کهی خوئی له باو کم وهرگرته وه،
گوتی:

- یانیش به پیچه وانه وه..

- چۆن؟

- رهئیس رههزان خۆی چۆته لای ئامینه دندووک سۆر و رهئیس
رههزانه کهی دیکه ی ناردۆته لای رهحمانه پووتی میردی، بوئه وهی
مهژغولی بکات.

باو کم هاته وه ناو قسان گوتی:

- ئنجا جیاوازی چیه؟

- چۆن؟

- ههر کامیکیان چووبیته ویزه ی ژنه، فهرقی نیه، چونکه
ههر دووکیان ههر رهئیس رههزان.

سۆفی شه مسه دین بیری ده کرده وه، گوتی:

- نه خیر.. نابێ ههر دووکیان ههر رهئیس رههزان بن!

- ئه وهی دووه میان ده بی پیاویکی له ئه وچووی «دهستی راستی»

بیته..

مام مه غیدی باخچه وان به تانوته وه گوتی:

- يه عني وه زيره كه ي!

- ته دي ته وه ي سييه ميان؟

مام مه غيدي باخچه وان، ديسان به گالته وه گوتي:

- ته ويشيان موديره كه يه تي.

له ناو پيكه نيني هه مووياندا (ئه حمه د عاره ب) كه زرباو كي ئيبوي

هاوريم بوو، پياويكي گامي شه وان، سبه ينان دايم قه يماغي له لا

ده هينا، به بيرم دي گوتي:

- هه چونيكي بي، مام پيربال راست ده كا: ته گهر ره ئيس خوي

بووي ته م كلاوه ي خستبيته سه رمان يان پاسه وان يان وه زير يان

موديره كه ي.. فهرقي چيه؟

مام مه ولوودي ماستا و فروش گوتي:

- كه واته جمكن.

- نه خير جمك نين.

- چون؟

- چونکه زیاتر له دوو رهئیس په مه زان ههن.

- ئی باشه له وانه یه جمکی سیانه بن؟

- نه خیر.. جمکی سیانه ش نین. هه موو تهو رهئیس په مه زانانه ی له

خوی ده چن و به گز عاله مدا ده چنه وه، خوی دروستی کردوون.

ئه حمده عاره ب گوتی:

- دروستیان ناکا به لکو لیتی جودا ده بنه وه.

مام مه غدیدی باخچه وان لیتی پرسی:

- کامه یان له کامه یان جودا ده بیتته وه؟

ئه حمده عاره ب گوتی:

- رهئیس په مه زانه کانی تر له رهئیس په مه زانه ئه سلویه که جودا

ده بنه وه.

- ئی؟

- ئی، ئی.. لیتی جودا ده بنه وه و ده چنه ویزه ی خه لک.

سو فی شه مسه دین گوتی:

- به خوا کاکه، ئەجندەن.

- ئەجندە؟

- یە عینی ئەو سەگبابە، ئەجندەشی هەیه؟

- کەواتە، راستە دەڵێن: وەلییه.

- لەجیاتنی خۆی کارەکانیان پێ دەکا. داوایان لێ دەکا کارەکانی بۆ بکەن.

- بە رای من: لێچووی هەیه.

- کاکه.. وەلییه، وەلی. ئەجندە ی هەیه.

- نەخێر، شەبییهی هەیه.

- زیاتر لە شەبییهیک و دوو شەبییه؟!

- من پێم گوتن: ئەمانە لێچوو نین، ئەجندەن! ئێوه باوەرتان بە ئەجندە نیه؟

- کەواتە، دەبێ ئەمە راست بێ کە ڕەئیس ڕەمەزان وەلییه.

- ئی... ڕەئیس ڕەمەزان وەلییه.

- من باوهر بهمه ناکهم ..

- ده کهواته، له خودی خوئی جودا دهبنهوه.

- استغفرالله ..

- ئاخر چۆن؟!

سوئی شه مسه دین وهک تووره بووبیت، پیتی له سه ر قسه کهی
پیشووی داگرتهوه: «وهلییه، وهلی. خودان ته عالا ئهم بههره و
توانایه ی به ئه و به خشیوه و ته واو».

ئه حمه د عاره ب له مام مه غدیدی باخچه وانی پرسى:

- باشه، مام مه غدید، تو نالیی ئهم رهئیس ره مه زانانه خودی
رهئیس ره مه زانه ئه سلویه کهن و ئه جنده نین؟!

- من نازانم، مالم قهبره، به لام من واتیده گهم که هه موویان وهک
رهئیس ره مه زانه ئه سلویه کهن. چونکه من زۆربه یانم دیوه، مه به ستم
ئه وهیه بلیتم من زۆر جار تووشیان هاتووم؛ به موو چیه فهرقیان له گهل
یه کتر نیه.

- ئنجا كى نالى تۆ ته نيا يەك ره ئيس ره مه زانت ديوه؟

- چۆن؟

- يه عنى له وانده يه ئه و ره ئيس ره مه زانه ي تۆ ديوته هه مان ئه و
ره ئيس ره مه زانه بووبى كه بۆ جارى دووهم و سىيه ميش ديوته به لام
واتزانيوه ئه مه ئه وه ي ديكه يان بووه.

- هه رچۆنى بى، ئه وانده ي من ديومن: يەك ره ئيس ره مه زانن!

ئه حمه د عاره ب ديسان له مام مه غدیدی باخچه وانی پرسیه وه:

- تۆ نالى ئه م ره ئيس ره مه زانانه ليچوو نين يان جمك نين؟

مام مه ولوودی ماستا و فروش نه يه يشت مام مه غدید وه لام بداته وه،

هه لیدايى:

- كوره كاكه جمكى چى و ليچووى چى؟ ئه م پياوه له وه ده چى

ساحير و جادووگه ر و شتى وا بيت.

- خوا به هره ي ئه وه ي پى به خشيوه ده سه لاتى هه بيت.

- خوا به هره ي ئه وه ي پى به خشيوه توانا و هيزى خووى به سه ر

خه لکدا تاقي بکاته وه.

ئه حمه د عاره ب خه ریک بوو هاوار بکات:

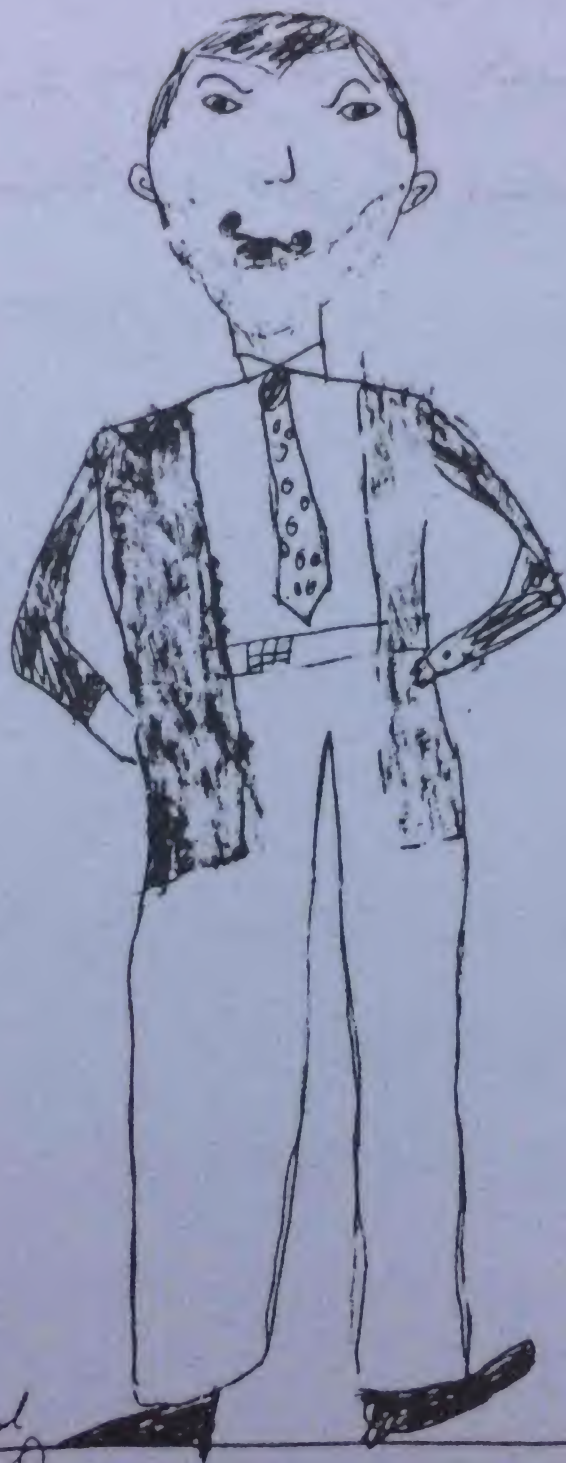
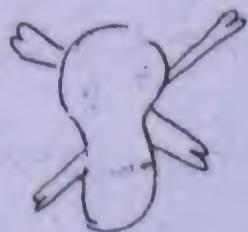
- خوا له ناوی بیات، شاللا.. ئه مه که ی به هره و دهسه لات وا ده بی

که ته عه پرووزی نامووس و شهره فی خه لک بکه یت؟

- که ی به هره و دهسه لات وا ده بی که سامانی خه لک به هه ده ر

بیه یت و دنیا له زه واق بنیی!

Troksel
[Signature]

له گهل گه وره تر بوونی من، ره ئیس ره مه زانیش گه وره تر و
به سامتر ده بوو، ناودارتر ده بوو، ژماره ی زۆرتر ده بوو. ته نانه ت
ئه وکاته ی من گه ی شتمه پۆلی پینجه می ئاماده یی، ژماره ی ره ئیس
ره مه زانه کان له شاری هه ولیر «ده یانگوت» گه ی شتۆته بیست و
حه وت ره ئیس ره مه زان: ده هات له گهل باوکه کان له ماله وه له سه ر
یه ک خوان داده نیشته و نانی ده خوارد.

ره ئیس ره مه زان گه ی شت بووه ناو مزگه وته کانیش: ده چوو له
مزگه وته کانه دا خوتبه ی جومعه ی ده دا؛ به ناوی خوا و دینه وه - له
بلندگۆی غودبه کانه وه - خه لکی به گژیه کتره وه ده نا، فه توای
ده رده کرد. به ناوی ته فسیری قورئانه وه به ئاره زووی خۆی، هه رچی
شتیک خۆی هه زی ئی نه بووایه هه رامی ده کرد؛ چی تاوان و
گونا حیکیش خۆی بیوبستایه هه لالی ده کرد.

له ترسی ره ئیس ره مه زان خه لکیکی زور له ناو مزگه و ته کاند
کو ده بوونه وه، نه مازه روژانیکی تهو غودبهی ده دا: خه لک بو بیستنی
غودبه و فه توکانی، له ترسان، پارچه هه سیریکیان له ماله و هرا له گه ل
خوبان ده هیئا و له سه ر شوسته و شه قامه که ی دهره وه ی مزگه و تدا
(له بهرئه وه ی له ناو مزگه و تدا جیگه وه بهر نه ده که وت) له ژیر خوباندا
رایانده خست.

سه یر ته وه بوو: ته م ترس و سامه ی ره ئیس ره مه زان، له ناو دلی
خه لک، سه باره ت به وه ی قوول و بهرده وام و هه موو دهم و روژیک
دووباره ده بووه، له کو تاییدا ده بووه باوه ر. کار گه یشته بووه ته وه ی
هه ندی خه لک چون لیی ده ترسان، ئاو هاش باوه ریان پیی هه بوو و
خوشیان ده ویست.

ره ئیس ره مه زان هاتبووه ناو قوتا بخانه کانیش، روچووبووه ناو
جهسته و روچی ژماره یه کی زور له بهر پیوه بهر و سه ره رشتیار و

مامۆستا کانیش. دههاته ناو پۆل؛ وانهی بۆ قوتابیانی پۆلهکانی
سه‌ره‌تایی و ناوه‌ندی و ئاماده‌یی ڕاڤه‌ ده‌کرد.

(زیره‌ک) هه‌بوو، کو‌رێکی هاوته‌مه‌نی خۆم، له‌ پۆلی شه‌شه‌م،
سالتیک له‌ پێشه‌وه‌ی من ده‌یخوێند، پرچیکی جوانی به‌سه‌ر
خه‌نافسه‌که‌یدا به‌ردابۆوه‌. رۆژێکیان له‌ناکا و ر‌ه‌ئیس ر‌ه‌مه‌زان هاتبووه
ناو پۆله‌که‌ی، چاوی له‌ زیره‌ک زه‌ق کردبۆوه‌:

- ئه‌م خه‌نافسه‌ حیزه‌ چیه‌ به‌رت داوه‌ته‌وه‌، ده‌لێی جووله‌که‌ی؟

زیره‌ک ده‌یگوت: «گوتم: مۆدیه‌ مامۆستا»؛ «هه‌ر ئه‌وه‌نده‌م گوت و
دیتم یه‌کسه‌ر زلله‌یه‌کی تی سه‌ره‌واندم، مقه‌ستییکیشی له‌ناو باخه‌لی
ده‌ره‌ینا و له‌شیوه‌ی نیشانه‌ی زه‌رپێک که‌وته‌ هه‌لپاچینی سه‌روقرم».
زیره‌ک ده‌یگوت: «له‌ هه‌مان کاتدا سی قوتابی دیکه‌شی له‌ناو
پۆله‌که‌دا هه‌لبژارد و - نازانم له‌سه‌رچی - رایپێچانه‌ زیندان و دووای
سی‌زده‌ رۆژ ئنجا یه‌کیکیان گه‌رایه‌وه‌ پۆل». رۆژێکیش، به‌بیرمه‌،
له‌سه‌ر ته‌له‌فزیۆن ده‌رکه‌وت، به‌ ده‌نگی بلند گه‌فی له‌ هه‌موو قوتابیان

و خوتندکارانی زانکۆش کرد:

- با هه مووتان گویتان لی بی! هه ر که سییک خه نافس به ریداته وه،
یان بیبینم له سه ر شه قام ئیواران هه ر که سییکتان به دووای کچانه وه
یان خه ربکی پیاسه کردنه، یان هه ر خوتندکاریکی کچ ته گه ر پانتۆل
له بهر بکات یان ته نووره که ی فه تحه ی هه بییت؛ قه سه م به خوا..
دهیکه مه عیبه رت. گویتان لییه!».

ئه م هه ره شه و گوره شانه وای له خوتندکار و گه نج کردبوو له هه ر
کونجیک ره ئیس ره مه زان بینن زهنده قیان بچیت؛ جاده و سینه ما و
شانۆ و شوینه گشتیه کانیان لی حه رام بییت.

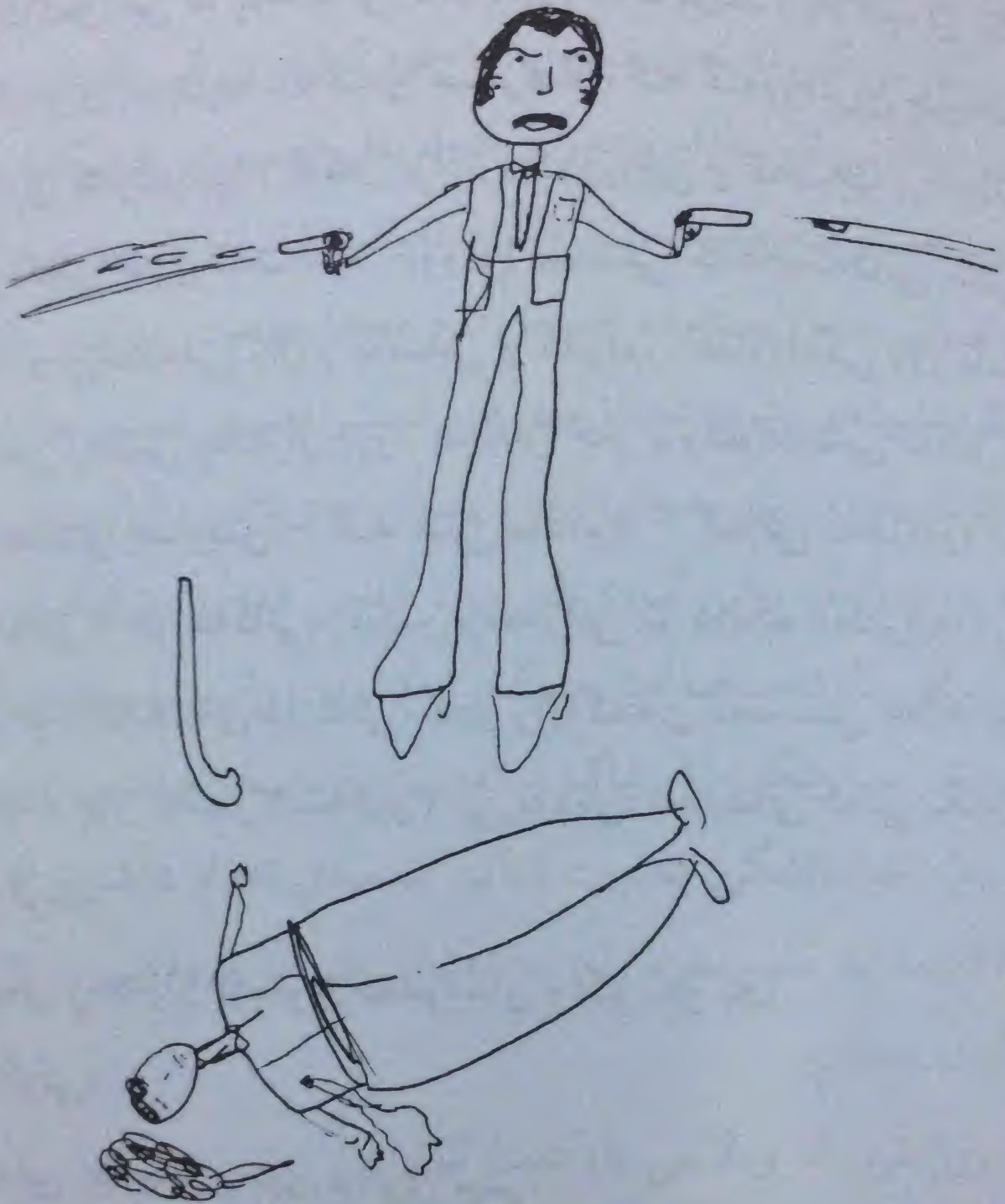
(ئه ژێ) هه بوو، گه نجیکی جوانی کوپی بوو، له شوعبه که ی دیکه له
پۆلی پینجه م ده یخوتند، مالیان له و دیو باخچه که ی کورد و عه ره ب،
پیکه وه له تیپی (سه به نه نیسان) فوتبۆلێنمان ده کرد، ده یگوت:

- رهئیس رهمه زان، رۆژتیک دووای راقه کردنی وانهی جوگرافیا، له
دهرهوه رای گرتم و داوای لیکردم بچم دهمودهست دوو نهفه ر که بابی بۆ
بکرم و پاشان بۆی بیهمهوه ماله که یان.

(ئهژی) دهیگوت: «پاره کهم لئی وهرگرت و سبهیننی دامهوه، پیم
گوت: مامۆستا، که بابخانه قهپات کرابوون». ئهژی دهیگوت:
«عادهتی بوو کاری که ریوچ کیشانهوه و توور و زلق کرینی
مالهوهشی به قوتابیان دهکا».

جاریکیش (ئهوکاته پۆلی شهشه می ئامادهیی بووم) هاته پۆله که ی
ئیمه شهوه؛، به بیرمه، به دهنگیکی له خۆرازییهوه، شیراندی:
- دهبی مامۆستا چیی پی گوتن، به قسهی بکهن! ئه گهر مامۆستا
لیتان رازی بی، خوا و پیغه مبه ریش لیتان رازی دهبی.

ئەوکاتەى من لە پۆلەکانى ئامادەى دەمخویند، باوكم زۆر جار تا
 نیوەشەوان لە چایخانەكەى میرهه‌لا، كە گه‌وره‌ترین چایخانەى
 ناوبازارى هه‌ولێر بوو، لە گه‌ڵ براده‌ره‌ كووره‌چى و قه‌صاب و دارتاش و
 زېرنگره‌كانى خۆى دەمايه‌وه. دووای بیستنى حه‌كایه‌ته‌كانى شیرین و
 فه‌ره‌اد و پۆسته‌مى زال و ئاسلێ و كه‌ره‌م.. ماوه‌یه‌كى زۆر باسیان
 هه‌ر باسى په‌ئیس پهمه‌زان بوو. هه‌ندێ جار باوكم منیشی لە گه‌ڵ خۆى
 ده‌برد، هه‌ندێ جار بى - كه‌ منى نه‌ده‌برد - كاتى ده‌هاته‌وه‌ مال،
 دیسان باس و خواسه‌كانى په‌ئیس پهمه‌زانى بو دایكم ده‌گێرایه‌وه.
 مام خه‌لیفه‌ى دارتاش، دوو زاره‌كه‌ى ده‌ستى هه‌لدايه‌ ناو
 تاوڵه‌كه‌وه‌، چاو له‌سه‌ر داشه‌كان، بێ ئه‌وه‌ى ته‌ماشای كه‌س بكات، به
 باوكمى گوت:

- په‌ئیس پهمه‌زان ده‌یه‌وى هه‌موومان وه‌كو ئه‌و بین.

باوكم گوتى:

- معاونى پۆلیسه‌ و بۆى ده‌لوێ ئیتى.

کهریم گوورپژ، براده‌ریکی نزیکی باوکم بوو، پیاویکی ده‌موچاو
 خوربکاوی کورته‌بنه‌ی سووره؛ ده‌چوو له‌ناو زیرابی ئاوده‌سخانه‌ی
 مزگه‌وته‌کانی ناو بازار به‌دووای که‌لوپه‌لی ونبووی خه‌لکدا ده‌گه‌را،
 کاتی ده‌یدو‌زینه‌وه ئیتر بو‌خوی ده‌یفرۆشته‌وه. جاری وا هه‌بوو
 سه‌عاتی ده‌دو‌زییه‌وه، جیزدانی ده‌دو‌زییه‌وه، دیناری ئاسن یان
 نه‌نگوستیله‌ی زیری ده‌دو‌زییه‌وه.. ئیتر له‌سه‌ر نه‌مه‌ ده‌ژیا. باوکم
 ده‌یگوت «ئه‌وه‌م پی سه‌یره؛ ئه‌م پیاوه به‌دریژی ژیانیشی، قه‌ت
 نه‌مدیوه‌ رۆژیک بونی گووی لی بی؛ که‌چی هه‌موو رۆژیکیش ده‌چیته
 ناو زیرابی ئاوده‌سخانه‌ی مزگه‌وته‌کان». راستییه‌که‌یشی، من
 ده‌مدیت، پیاویکی زۆر پاک و ته‌میز بوو. سه‌رنجیشم دا‌بوو، که‌ریم
 گوورپژ، عاده‌تیکی هه‌بوو: کاتی قسه‌ی ته‌واو ده‌کرد، له‌کو‌تایی
 قسه‌که‌یدا به‌گله‌یییه‌وه یان به‌هه‌ستیکی بی‌هووده‌یی و بی‌باکانه‌وه
 ده‌یگوت «جانم».

ئه‌ورۆژده‌ش، له‌وه‌لامی باو‌ک‌م‌دا گوتی:

- رهئیس رهمه زان ئیتر بو خوی ههموو شتیکه .. جانم.

پاشان ههر خوی، دریژهی به قسه کانی دا:

- خو ئیوهش، ته گهر بهرپرسیکی گه وره بوونایه و حکوومهت ئاوها له پشت فهرمايشته کانتان بووایه، ههر ئاوهاتان ده کرد .. جانم.

- باشه کهم کهس ههن بهرپرسی حکوومهتیش نین و له رهئیس رهمه زانیش خراپتر ده کهن؟

نه سرهت زیرنگر، که جارتیکیان گویم لی بوو ده یگوت (منداله کانم له ماله وه ته وهنده لییم ده ترسن پیتم ده لیین «رهئیس رهمه زان»، ئاوها وه لامی مام خه لیفه ی دایه وه:

- ئەم نهوعانه ی تو ده لیی ته نیا مه گهر نانیکیان له گهل رهئیس رهمه زان خواردبی!

- مه به ستت چیه؟ ئنجا کی ههیه لاسایی رهئیس رهمه زان نه کاته وه؟ کی ههیه ...؟!

باو کم وهک ته وهی له بهر خو به وه قسه بکات، گو تی:

- به لّی. دهسه لات هه میسه مه غروورت دهکا.

که ریم گووړیژ گوتی:

- مام پیربال راست دهکا: هیژ هه میسه مه غروورت دهکا.

مام خه لیفه دهنگی ناره زایی هه لّبری:

- نا، نا، نا...

- چی؟!

- وه لا من فهرمان به ریکی گهورهش بوومایه، باوهر ناکه م یه کجار
ئاو هام بگردایه: دارعه سایه کی دریژ بگرمه دهست و له ناو بازار، شهلم
کویرم ناپاریژم، ههرچی عاره بانه یه ک بیته سهر ریّم، ئاو دژووی
بکه مه وه، خاوه نه کانیشیان به تف و جنیو په لبهست بکه م و
رایان پیچمه به ندیخانه.. چیه ئه وه؟ وه لا..

نه سرهت زیړنگر هه لیدایی:

- له بهردهم (باتا) به بهر چاوی ئه وه هموو خه لکه وه، گورانیبژیکی
تورکمانی به سته زمانی داو هته بهر شوق و شوللاق له سهر ئه وه ی له

نه گله بجه به کدا باسی سهنگ و بهر وک و سمل و دهست و پهلوی باسی

کردووه!

سابیر سه ماوه، پیاویتی سپیکه لهی خرکه لهی تورکمان بو، کاس
خوی چایچی بو، به لام پاشان چایخانه کدی له لیشت دوکالی باوکی
تیکدا و هر له ههمان جیکه کدی خویدا له لگی دهر وشت - به
هموو شهوتیک پیش هموو که سیتی نه و جه ماعتی تاو چایخانه
هه لدهستا و ده گه رایه وه مال - : جووته زاری تاو له کدی له تاو ددستی
خویدا راگرت و پرووی له جه ماعت کرد:

- نه گهر من شتیکی دیکه تان بو بگیرمه وه، باوهر به قسکم
ده کهن؟

«جه ماعت» هموویان ته ماشای ده می سابیر سه ماوه ریان ده گرد:
- پیش چند هه فته یه ک، به بیرتانه گوتیان پیاویتی له میرمه
دائیره دابه شکردنی نه رزاق خوی ته قانده وه!؟
- ئا، ئا... سنی پولیس و یازده که سی دیکه ی کرده قوریانی؟

- ده ئه و پياوهی خوی ته قاندهووه، ئه ویش هه ر ره ئیس ره مه زان

بوو.

نه سه رته زه یرنگر قسه که ی سابیر سه ماوه ری به راست گه راند:

- به لئی، هه زار سویندیان ده خوارد، ده یانگوت: «به چاوی خوومان
بینیومانه، ره ئیس ره مه زان بوو...».

- ره ئیس ره مه زان ده یه وئی ئیمه هه موومان وه کو ئه و بین له گه ل
یه کتر.

- ده یه وئی هه موومان بکه وینه گیانی یه کتر.

- ئه و ده یه وئی میلله ت هه موو لئی بترسی.. جانم.

- ده یه وئی هه موومان بیینه کو بیله ی ئه و، کو بیله ی یه کتر.

مام داودی هه سیرفرۆش، له ناو قسه کانی هه موویاندا، ئه ویش،
فه قیر فه قیر، ئه م قسانه ی له ده م به ربووه وه (مام داود کاتی قسه ی
ده کرد، هه میشه وام هه سته ده کرد ده گریی):

- ئه و روژه له لای مه رقه ده که ی سه ید ته ها، له ناو بازاری قه یسه ری،

به بهر چاوی خه لکوهه، به دار حه یزه ران که وته گیانم، که له واژنی
کردمه وه...

- ئنجا له هه مان سات و ده قیقه ی تۆشدا، له ته عزیبه که ی مام
نادری بنجوو، له ناو مزگه وتی خانه قاوه (که که میک له ولاتری
دوکانه که ی تۆوه یه) چوار دوکانداری دیکه ی راپیتیچی به ندیخانه ی
سه را کردبوو...

- باشه، ئهم پیاوه بوچی ئهم کارانه ده کات؟ ئامانجی چیه؟

نه سهرت زیرنگر ئاوها وه لامی مام خه لیفه ی دایه وه:

- هه موو که سیکی زالم، هه موو ده سه لاتداریکی خودرا حه زده کات
به رده ست و سیخور و شاگرد و نوینه ره کانی خوی له هه موو شوینیکی
هه بی. وایه؟

باو کم درێژه ی به قسه کانی دا:

- ده یه وی هیچ تاکه که سیکی، هیچ مالیکی، ئازاد و ئاسووده و
سه ربه خو نه ژین.

مام داودی حەسیرفرۆش گوتی:

- بەلێ، دەیهوی هەموومان لەژێر دەستی ئەودا، لەژێر سام و ترسی ئەودا ڕەفتار بکەین.

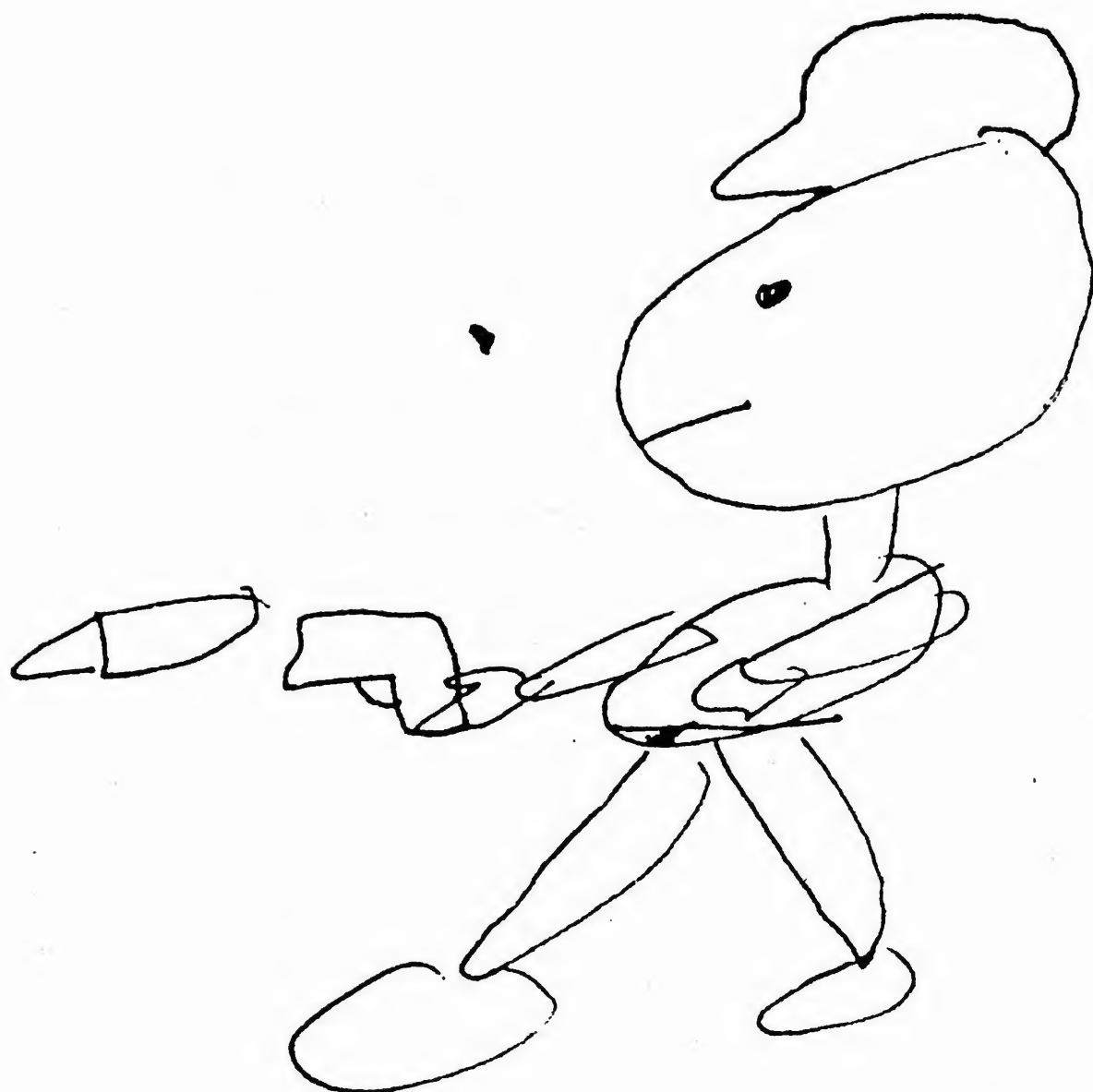
نەسرەت زێرنگر گوتی:

- ئنجا بەراستیش ئەو لە هەموو شوێنیکە.

- لە هەموو شوێنیکە.

کەریم گوورپێژ بە زەردەخەنەوێ گوتی:

- دەیهوی بێچوو بوو خۆی بنێتەوێ.. جانم.

من چەند گەورە و گەورەتر دەبووم، رەئیس رەمەزانیش چەند رەئیس
رەمەزانیکى دیکەى لى دەردەکەوت. هەفتە بە هەفتە و مانگ
لەدوای مانگ چەند رەئیس رەمەزانیکى دیکەى لى دەکەوتەو. هەر
سالیک چەند رەئیس رەمەزانیکى نوێ لە چەند گەرەکیکی دیکەدا
پەیدا دەبوون. تا وای لى هات رەئیس رەمەزان گونداوگوند و
شارۆچکەوشارۆچکە و شارەوشاریش دەرویشت.

کاتى گەیشتمە پۆلى یەكەمى زانکۆ لە کۆلیژی ئەدەبیاتی زانکۆی
سلیمانی، دیتم: لە شاری سلیمانی، رەئیس رەمەزان گەیشتبوو ناو
هەموو مالتیک، چووبوو ناو هەموو قوتابخانە و کۆلیژ و
دامودەزگایەك، گەیشتبوو ناو هەموو بازار و بار و باخچە و دوکان و
تەنانەت هەموو باخچەیهكى منداڵانیش. وای لى هاتبوو رەئیس
رەمەزان لە یەك چرکەدا لە (١٥٠) شوێن زیاتر دەبینرا. بۆ نمونە لە
كاتژمێر دوازدە و نیوی نیوەرۆ لە ناو کۆلیژی ئەندازیاری کۆبوونەوهی

به سه روک به شه کان ده کرد، له هه مان کاتدا هه ر خوی له ناو باخچه ی
 سه ندیکای رۆژنامه نووسان دانیشتبوو و ژماره یه کی زۆر له
 رۆژنامه نووسه کانێ رادیۆ و ته له قزیۆن - له ترسان - بۆیان پان ده کرده وه
 و مه دح و سه نایان ده کرد؛ ئنجا له هه مان چرکه دا له ناو مزگه و ته ی
 شارێکی دیکه دا غوده ی ده دا له باره ی ئه وه ی که دینی تیروریسته
 ئیسلامیه کان دینی راسته قینه نیه و ئه مانه ئیسلامی راسته قینه نین
 و پتوبسته خه لک ریگای ئیسلامی راسته قینه بگرته بهر و گوێ له
 سروودی «موطنی موطنی..» رابگر نه ک «ئه ی ره قیب»؛ له هه مان
 ساتیشدا له ناو هوڵی کۆلیژی زانستی زانکۆی شارێکی دیکه دا
 خۆبندکارانی کۆکردبووه و گه فی لی ده کردن که جارێکی دیکه
 خۆپیشاندا سازنه کهن؛ له هه مان کاتیشدا، ره ئیس ره مه زان،
 عه ینه گ له چاو، دارحه یزه رانیک به ده سته وه، له ناوه راستی مه یدانی
 «تحیه علم» ی قوتابخانه یه کی ئاماده ییدا، ده یشیرانده سه ر سه دان
 قوتابی:

- من مودیرم، پټوبسته هه مووتان گوټرایه لی فه رمایشته کانی من
بن: نابئی هیچ که سیټک له قسه ی باوک و مودیر و ماموستا و ره ئیسی
خوی دهر بچی! تیگه یشتن!

ره ئیس ره مه زانه کانه کان هینده زور و زه به ند و به هیز ببوون، خه لک
له یه کترین ده پرسی: «تو بلایی ئەم ره ئیس ره مه زانانه له ناو خوباندا
له گه ل یه کتر به شه ر نه یه ن؟!».

- خو هه ر ده بی یه کیکیان له ناو هه موویاندا له گه ل یه کیکی
دیکه یان نا کوک بی!

- چه نیټک له گه ل یه کتر نا کوکیش بن، به لام پشتی یه کتر به رناده ن.
نا، باوه ر ناکه م: له گه ل یه کتر به شه ر نایه ن.

- به شه ریش بیټن، یه کتر نا کوژن.. «برا کوژی» ناکه ن.

- برا کوژی به بچوو که کانیان ده که ن و... خوشیان ژیراو ژیر
ده ست له ده ستی یه کتر، یه کتر ده پارێزن.

دهيان پرسيار و وهلام و قسهی دیکه‌ی له‌م جوړانه..... به‌لام من
ته‌نیا نه‌وکاته‌ی گه‌یستمه زانکو ئنجا توانیم وهلامی نه‌م پرسيارانه
بده‌مه‌وه و ره‌ئیس ره‌مه‌زان باشتربناسم، یان به‌لای که‌مییه‌وه -
راستربلیم- که‌مییک باشتربلیم تی بگه‌م. من له‌کو‌تاییدا
تی‌گه‌یستم که ره‌ئیس ره‌مه‌زان نه‌ وه‌لییه، نه‌ جادوو‌گه‌ر؛ نه‌ سی‌حرباز،
نه‌ نه‌جنده‌یشی هه‌یه.

له زانکو چاوم کرده‌وه و دیتم: ره‌ئیس ره‌مه‌زان ده‌توانی به‌ئاسانی به‌ناو هه‌موو یه‌کیک له ئیمه‌دا رو‌ب‌چیت و له‌ناو هه‌موو یه‌کیک له ئیمه‌دا گه‌را بنیته‌وه؛ ده‌توانی هه‌ر یه‌کیک له ئیمه‌ی ئاسایی بکاته خوی و به‌کارمان بهیڤی: بمانکاته ره‌ئیس ره‌مه‌زانیکی دیکه.

هه موو جار قسه که ی باو کمم بیر ده هاته وه، ده یگوت:

- ره ئیس رده مه زان هه زناکات هیچ که سیّک جیا واز بیر بکاته وه.

من منداڵ بووم ده مگوت: چۆن؟

دهیگوت: کوږم، ږهئیس ږهمه زان بچیته گیان و جهسته ی ههر
که سیکه وه ئیتر تهو که سه ده کاته کوږله ی خو ی و .. ده شیه ویت هم موو
که سه کانی دیکه بینه کوږله ی تهو.

جاری کیش له باو کمم پرس ی:

- باشه، بابه، ږهئیس ږهمه زان وه لییه یان ته جنده ی هه یه؟

باو کم، به بیرمه، ئاوها وه لامی دامه وه:

- کوږم، ههر کاتیک که سیک قبوولی کرد جیاواز بیر
نه کاته وه، ههر کاتیک که سیک ږازی بوو به وه ی ئازاد نه ژیت و
ئازادانه بیر نه کاته وه .. تهوا ږهئیس ږهمه زان زه فهری پی ده بات و
ده ی کاته هی خو ی.

ئجا گوتی:

- ههر ئاوها یشه که ږهئیس ږهمه زانیکی دیکه زیاد ده کات ..

Les presidents ramadans
recit

Ferhad pirbal